

Bakalářská práce

Hospodářský cyklus jako významný faktor ovlivňující aktivitu podniků

Studijní program:

B0413A050006 Podniková ekonomika

Studijní obor:

Management výroby

Autor práce:

Illia loska

Vedoucí práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Hospodářský cyklus jako významný faktor ovlivňující aktivitu podniků

<i>Jméno a příjmení:</i>	Ilia loska
<i>Osobní číslo:</i>	E19000377
<i>Studijní program:</i>	B0413A050006 Podniková ekonomika
<i>Specializace:</i>	Management výroby
<i>Zadávající katedra:</i>	Katedra ekonomie
<i>Akademický rok:</i>	2021/2022

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Teoretické přístupy ke zkoumání ekonomického cyklu.
3. Analýza české ekonomiky v letech 1993 – 2020.
4. Vliv hospodářského cyklu na vybrané podnikatelské subjekty.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

30 normostran

tištěná/elektronická

čeština

Seznam odborné literatury:

- REVYAKIN, Gregoriy, 2017. A New Approach to the Nature of Economic Cycles and their Analysis in the Global Context. *Eureka: Social and Humanities* [online], **6**(5): 27-37. [cit. 2021-10-01]. ISSN 2504-5571. Dostupné z: <http://www.journal.eu-jr.eu/social/article/view/425/422>
- MACHÁČEK, Jan, 2014. *Současná finanční krize z pohledu rakouské národohospodářské školy* [online]. AMBIS University [cit. 2021-10-01]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/m9i5i/DP_Jan_Machacek.pdf
- ŠKARE, Marinko a Saša, STJEPANOVIČ, 2015. Measuring Business Cycles: A Review. *Contemporary Economics* [online], **10**(1): 83-94. [cit. 2021-10-01]. ISSN 2084-0845. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2763567>
- VLTAVSKÁ, Krystýna a Jaroslav, SIXTA, 2015. A Historical View on the Development of Czech Economy from 1970. *Prague Economic Papers* [online], **24**(1): 105-122. [cit. 2021-10-01]. ISSN 2336-730X. Dostupné z: <http://pep.vse.cz/pdfs/pep/2015/01/07.pdf>
- PROQUEST. 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Vedoucí práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2023

L.S.

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová,
Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je analýza cykličnosti vývoje ekonomiky České republiky v letech 1993 až 2022 a vyhodnocení dopadu této cykličnosti na vybraný podnikatelský subjekt. Tato práce má dvě části: teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vysvětleny fáze a teorie hospodářských cyklů. Praktická část se zabývá analýzou české ekonomiky v letech 1993 až 2022 a vlivem hospodářského cyklu na vybraný podnik.

Klíčová slova

Hospodářský cyklus, hrubý domácí produkt (HDP), míra inflace, míra nezaměstnanosti.

Annotation

The goal of this bachelor thesis is the analysis of the cyclical development of the economy of the Czech republic from 1993 to 2022 and evaluation of the impact of this cyclical development on a selected business. The thesis has two parts: theoretical and practical. In the theoretical part phases and theories of business cycles are explained. Practical part deals with the analysis of the czech economy in a time period from 1993 to 2022 and the impact of business cycles on the development of the selected business.

Key words

Business cycle, gross domestic product (GDP), inflation rate, unemployment rate.

Obsah

Seznam tabulek	10
Seznam použitých zkratk, značek a symbolů	12
Úvod	13
1 Teorie hospodářských cyklů	15
1.1 Dějiny hospodářských cyklů	15
1.2 Definice a průběh hospodářských cyklů	15
1.3 Typologie hospodářských cyklů	17
1.4 Exogenita a endogenita v hospodářských cyklech	19
1.5 Teorie hospodářského cyklu v rámci rakouské školy	20
2 Česká ekonomika v letech 1993 - 2022	22
2.1 Makroekonomické ukazatele	22
2.1.1 Hrubý domácí produkt	22
2.1.2 Míra nezaměstnanosti	24
2.1.3 Míra inflace	24
2.2 Makroekonomický vývoj ČR	25
3 Dopad hospodářského cyklu ČR na ŠKODA AUTO	34
3.1 Představení firmy	34
3.2 Mikroekonomický vývoj firmy	35
3.2.1 Ekonomický vývoj firmy	35
3.2.2 Majetek firmy	41
Závěr	42
Seznam použité literatury	44

Seznam ilustrací (obrázků)

Obrázek 1: Sociální nerovnost příjmů	18
Obrázek 2: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti (1)	28
Obrázek 3: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti (2)	31
Obrázek 4: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti (3)	32
Obrázek 5: Vývoj vybraných ukazatelů společnosti Škoda Auto	37
Obrázek 6: Vývoj HDP a tržeb společnosti Škoda Auto	39
Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti a počet zaměstnanců společnosti Škoda Auto	41

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj HDP ČR ve stálých cenách (1)	26
Tabulka 2: Vývoj HDP ČR ve stálých cenách (2)	29
Tabulka 3: Vývoj vybraných ukazatelů společnosti Škoda Auto	36

Seznam použitých zkratk, značek a symbolů

HDP	Hrubý domácí produkt
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí

Úvod

Každý podnikatelský subjekt si má uvědomit, že jeho ekonomický růst je možný jenom při zvýšení výrobních faktorů (práce, půdy a kapitálu), ale to neznamená, že jsou výrobní faktory jediným prekurzorem ekonomického růstu, neboť existuje síla, která má neméně důležitý vliv. Tato síla je ekonomická cykličnost.

Ekonomická cykličnost, nebo hospodářský cyklus, je kolísání ekonomické aktivity mezi fázemi expanze (růstu) a kontrakce (recese, poklesu). Ekonomická aktivita je měřena pomocí reálného HDP a dalších ekonomických indikátorů (např. inflace a míra nezaměstnanosti).

Cílem této práce je vyhodnotit dopad cyklického vývoje ekonomiky České republiky na podnikatelský subjekt ŠKODA AUTO a.s. Ekonomická výkonnost je v této práci měřena pomocí reálného hrubého domácího produktu (HDP), míry nezaměstnanosti a míry inflace. Analýza ekonomické činnosti je provedena na základě studia dokumentů dostupných ze statistických databází Českého Statistického Úřadu, Světové banky a České Národní banky.

Teoretická část obsahuje definici a význam hospodářských cyklů. Analýza vývoje české ekonomiky v letech 1993 až 2022 a dopad hospodářského cyklu na vybraný podnik je obsahem praktické části.

Pomocí analýzy a pochopení hospodářských cyklů se budou ekonomické subjekty schopny na ekonomickou cykličnost dívat jako na příležitost, která vede k posílení ekonomické výkonnosti podniku pomocí přizpůsobení vhodné strategie a neustálé optimalizace chování firmy během různých fází hospodářského cyklu.

Teoretická část je psána na základě práce A. V. Korotaeva a S. V. Tsirela "*A spectral analysis of world GDP dynamics*" (2010), odkud plyne definice hospodářských cyklů. "*A new approach to the nature of economic cycles and their analysis in the global context*" (2017) Revyakina pomáhá vysvětlit fáze hospodářského cyklu a spolu s Macháčkem v jeho práci o pohledu Rakouské národohospodářské školy na ekonomiku (2014) a kritickým posudkem Škare a Stjepanoviče díla "*Measuring Business cycles*" A. Burnse (2015) vystihuje příčinnost hospodářských cyklů.

Praktická část se zabývá těmito výzkumnými otázkami:

- 1) Ovlivňuje hospodářský cyklus vývoj společnosti Škoda Auto?
- 2) Jaká je síla a směr závislosti mezi dlouhodobým trendem vývoje hrubého produktu české ekonomiky a vývojem tržeb firmy?
- 3) Jaká je síla a směr závislosti mezi mírou nezaměstnanosti v ČR a počtem zaměstnanců podniku Škoda Auto?

1 Teorie hospodářských cyklů

V dané kapitole jsou vysvětleny teorie hospodářských cyklů, podnět k jejich vzniku a jak je definují současní ekonomové.

1.1 Dějiny hospodářských cyklů

První výklad, který se zabývá problematikou hospodářských fluktuací, byl představen švýcarským historikem a národním ekonomem Jeanem Charlesem Sismondi v roce 1819 v jeho díle *Nouveaux Principes d'économie politique*. Do této doby, klasická ekonomie, podle které by měla regulace trhů probíhat samostatně, s minimálním zásahem státu, volným podnikáním a obchodem, odmítala existenci ekonomických cyklů z důvodu nedostatku informací o jejich existenci. Sismondi pak potvrdil přítomnost cykličnosti ekonomické aktivity pomocí krize roku 1825, která byla internacionální krizí, nehledě na to, že během této doby panoval klid (Stewart, R. E., 1984).

Jako metodu regulace hospodářských cyklů podporoval Sismondi zásah státu a socialismus, nedostal ale podporu zastánců klasické ekonomie, a tak byla Sismondiova teorie periodických krizí vnímána jako neortodoxní větev (Mankiw, N Gregory, 1989).

Kolísání ekonomické činnosti bylo ve mnoha kapitalistických ekonomických systémech zaznamenáno a analyzováno A. F. Burnsem a W. C. Mitchellem. Výsledek jejich analýzy byl, že ekonomické indikátory se pohybují společně. V nějakém období podniková odvětví zažívají růst a nezaměstnanost je nízká a v jiném pracují pod tlakem převisu nabídky nad poptávkou s vysokou úrovní nezaměstnanosti. Období ekonomické prosperity se obvykle nazývají expanze. Období hospodářského úpadku se nazývají recese. Kombinace expanzí a recesí tvoří hospodářský cyklus.

Mimo definici hospodářských cyklů se začaly objevovat metody jejich měření. Přesnost tohoto druhu informací je zásadní pro celou ekonomiku, neboť tak lze na změny ekonomiky reagovat zvolením vhodné strategie ve vhodném čase.

1.2 Definice a průběh hospodářských cyklů

A. F. Burns a W. C. Mitchell (1946, s. 25) ve společném díle *Measuring Business cycles* definovali hospodářské cykly:

“Hospodářský cyklus je typ fluktuace v souhrnné ekonomické aktivitě zemí, které svou pracovní činnost uskutečňují převážně ve firmách: cyklus se skládá z expanzí vyskytujících se přibližně ve stejnou dobu v mnohých ekonomických aktivitách, které jsou následovány kontrakcemi, recesemi, a zotaveními, jež vedou k fázi expanze následujícího cyklu”.

Podle A. F. Burnse (1951, s. 3):

“Hospodářské cykly nejsou jen fluktuace v souhrnné ekonomice. Klíčová vlastnost, která odlišuje hospodářský cyklus od sezónních nebo jiných krátkodobých variací, je to, že fluktuace jsou široce rozptýleny přes ekonomiku - průmysl, obchodní jednání a finance. Existence hospodářských cyklů je závislá na tom, jak funguje kapitalistická ekonomika.”

Francouzský ekonom Clement Juglar objevil hospodářský cyklus, který trvá od 7 do 11 let. Ekonom Joseph Schumpeter (1939) Juglarovy cykly rozdělil do čtyřech fází:

1. Expanze
2. Vrchol
3. Kontrakce
4. Dno

Expanze je fáze, která je charakterizována snižující se úrovní nezaměstnanosti, ekonomickým růstem a zvýšením cen na trhu. V momentě, kdy se ceny a ekonomický růst snižují a míra nezaměstnanosti roste, je hospodářský cyklus ve fázi kontrakce (poklesu). Proces kontrakce se zastavuje v bodě, který charakterizuje ekonomiku v její nejnižší úrovni výkonnosti během daného hospodářského cyklu. Název tohoto bodu je “dno”. Pak je “dno” následováno fází expanze následujícího hospodářského cyklu.

Ve dvacátém století Schumpeter a další ekonomové navrhli typologii hospodářských cyklů podle jejich délky (Korotayev, Tsirel 2010).

1.3 Typologie hospodářských cyklů

Podle délky hospodářských cyklů rozlišujeme:

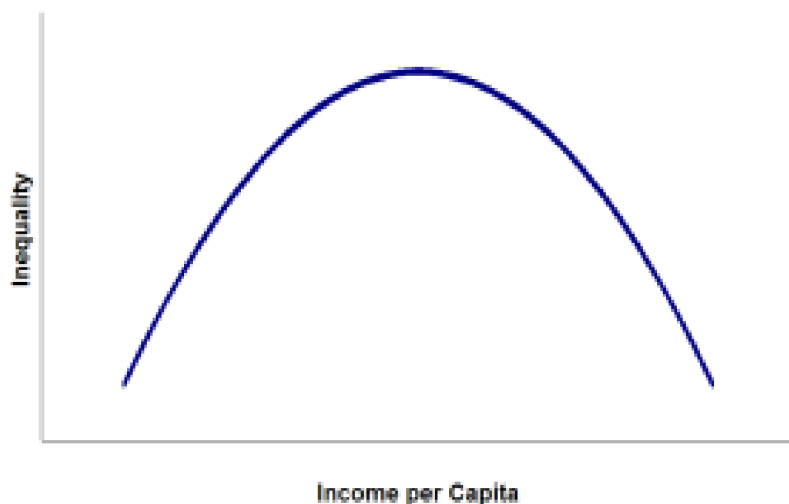
1. Krátkodobé cykly (tzv. Kitchinovy cykly);
2. Střednědobé cykly (tzv. Juglarovy cykly);
3. Dlouhodobé cykly (tzv. Kuznetsovy cykly).

Podle Korotayeva (2010), **Kitchinovy** cykly trvají 3 až 5 let. Tyto cykly vznikají v době kolísání zásob firem. Příčinou jejich vzniku je zpoždění doručení informací, které ovlivňuje rozhodovací schopnost firem. V situaci převisu poptávky nad nabídkou začnou firmy vyrábět, aby tuto poptávku uspokojily. Jako výsledek, po nějaké době (od několika měsíců do dvou let), se výroba zvětší do kvantity, která je nadměrná. Poptávka se snižuje, ceny klesají, vyrobené produkty se akumulují v zásobách. Aby se o informacích o převisu nabídky nad poptávkou dověděl management, je potřeba čas. Čas je také potřebný na ověření informací, navržení řešení a komunikaci tohoto řešení dalším firemním oddělením. Po nasazení tohoto řešení začíná se fáze růstu poptávky, zaměstnanosti a cen znovu opakovat.

Zatímco příčinou Kitchinových cyklů jsou zpožděné informace o převisu nabídky nad poptávkou, **Juglarovy cykly** jsou vysvětleny pomocí investic a inovací. Výchozí situace je, že převis poptávky nad nabídkou je natolik velký, že pro uspokojení této poptávky nestačí použití vlastního kapitálu, což vede k získávání kapitálu pomocí investic. Snižující se poptávka ovlivňuje výrobu se zpožděním větším, než v případě s Kitchinovými cykly. Důvodem je, že se v Kitchinových cyklech investuje do oběžných aktiv, kdežto v Juglarových cyklech se investuje do aktiv stálých. Investováním do oběžných aktiv se výroba zvětší rychleji, než kdyby investice šli do stálých aktiv.

Následující typ fluktuace ekonomického reálného produktu je vysvětlen pomocí **Kuznetsových cyklů**. Tento typ hospodářského cyklů byl pojmenován podle laureáta Nobelovy ceny Simona Kuznetsova, který tyto cykly definoval a popsal (Kuznets 1930, Abramovitz 1961). Za zdroj výskytu daného druhu hospodářského cyklu se považují demografické změny, a to přítok a odtok imigrantů.

Vývoj Kuznetsových cyklů je vyjádřen pomocí Kuznetsovy křivky (U-curve). Tato křivka popisuje, co se stane v případě, kdy se z rozvíjející se země stane rozvinutá a situaci, kdy bude zavedena nová technologie ekonomické produktivity.

Obrázek 1: Sociální nerovnost příjmů

Zdroj: A. Teselkin (2017)

Na obrázku 1 lze vidět vývoj vztahu sociální nerovnosti příjmů dvou proměnných. Jedna sociální proměnná je závislá ("nerovnost", osa Y) a druhá ("průměrné příjmy per capita", osa X) je nezávislá. V první fázi bohatí držitelé kapitálu nakupují novou produkční technologii. Tato technologie je schopna produkovat vyšší kvantitativní a kvalitativní hodnotu a tím způsobuje nerovnost příjmů. Ve druhé fázi nakoupené technologie generují bohatství, příjmy se zvyšují, podíl lidí, kteří podnikají, se také zvyšuje a nerovnost příjmu se zastavuje. Ve třetí fázi představitelé vyšších sociálních vrstev již nemají výhodu vůči středním vrstvám v rámci technologické vybavenosti, kterou měli v první fázi. Střední vrstvy jsou teď schopny řídit vlastní firmy a nerovnost příjmu se snižuje (A. Teselkin, 2017).

Cyklus Kondratieva je dlouhodobý cyklus, který byl pojmenován podle ruského ekonoma Nikolaje Kondratieva. V roce 1920 za pomoci sledování vývoje ekonomických faktorů: ceny, úrokové míry, zahraničního trhu, trhu surovým železem a některých dalších faktorů, zaznamenal Kondratiev cykličnost v délce padesáti let. Kolísání hodnot makroekonomických faktorů bylo spojeno s pokrokem průmyslu, vědy, technologií a zdravotnictví.

1.4 Exogenita a endogenita v hospodářských cyklech

Každá ekonomická škola má své názory na příčiny a průběh fluktuací ekonomické činnosti. Hlavní rozpor názorů o periodicitě hospodářských procesů je jejich původ. Na základě původu faktorů lze ekonomický růst vysvětlit pomocí buď endogenní teorie, nebo exogenní teorie. Jak exogenní teorie, tak i endogenní jsou součástí neoklasického modelu. Rozdíl spočívá v tom, co každá považuje za klíčovou příčinu ekonomické cykličnosti.

Autoři neoklasického modelu růstu jsou Robert Solow a Trevor Swan. Tento model předpokládá, že za růstem ekonomické produktivity stojí tři proměnné: práce, kapitál a technologie (C. Banton, 2020). Krátkodobá rovnováha je výstup produkční funkce práce a kapitálu. Zavedení nových technologií přispívá ke zvýšení produktivity práce. Podle neoklasického modelu, je nerovnováha práce a kapitálu klíčová příčina snížení produktivity ekonomiky (Dimand W. R. a Spencer J. B., 2008).

Endogenní faktory ekonomického růstu jsou lidský kapitál, inovace, investice a veřejné výdaje (D. Liberto, 2020). Mezi exogenní faktory patří míra technologického růstu nebo míra spoření (A. Ganti, 2021). Endogenní a exogenní teorie jsou také klasifikovány jako teorie "poptávky" a "nabídky". Strana "poptávky" podporuje zásah státu, neboť bez toho by se trh nacházel v krizovém stavu konzistentněji. Zastánci exogenní teorie tvrdí, že by měl trh fungovat bez vládní regulace.

Endogenní teorie se zaměřuje na to, jakou roli v makroekonomickém růstu mají růst populace a investování do vzdělání, oproti faktorům jako je exogenní technologický pokrok nebo míra spoření (D. Liberto, 2020). Endogenní teorie je postavená do kontrastu s klasickou a neoklasickou ekonomickou teorií, které se soustředí více na bohatství přírodními zdroji a zavedení nových technologií, které mají exogenní původ. Podle D. Liberta (2020), cílem endogenní teorie je poskytnout jiný pohled na makroekonomický růst. Například, zvýšení ekonomických výstupů, které je zdůvodněno působením technologického pokroku (vnějšího faktoru), může být vysvětleno pomocí investování do lidského kapitálu (endogenního faktoru). Investice do vzdělání a vědy a výzkumu znamenají, že budou lidé mít zdroje nehmotné (znalosti a zkušenosti) i hmotné (kapitál), které jim umožní ovlivnit vývoj technologií a vzápětí i ekonomický růst.

Revyakin (2017) vysvětluje endogenní teorii pomocí Samuelsonova modelu multiplikátoru-akcelátoru, který vyjadřuje fluktuace ekonomické činnosti pomocí

keynesovského multiplikátoru a akceleratoru investic. Podle daného modelu, je hospodářská cykličnost závislá na výši investic, které určují výši výsledného hrubého domácího produktu. Růst investic může zvýšit národní příjem prostřednictvím efektu multiplikátoru. Nárůst příjmu pak způsobí opětovný nárůst investic (efekt akceleratoru).

Exogenní teorie tvrdí, že je ekonomický růst důsledkem působení hlavně vnějších faktorů. Mezi moderní názory na exogenní teorii patří teorie reálného hospodářského cyklu (Mankiw N. G., 1989). Ekonomická nestabilita je v dané teorii vysvětlená pomocí faktorů, které ovlivňují agregátní nabídku. Těmito faktory jsou technologický růst a bohatství disponibilními přírodními zdroji. Příkladem, jak exogenní faktory ovlivňují ekonomickou produktivitu, je nárůst cen paliv. Takový nárůst se projeví tak, že se provoz firemních strojů používaných ve výrobě zdraží. A tak, je výroba jednotky produktu spojená s vyššími náklady a nižší produktivitou ekonomiky.

1.5 Teorie hospodářského cyklu v rámci rakouské školy

Fundament rakouské školy se začal stavět v 19. století Carlem Mengerem, který je mnohými považován jako zakladatel teorie rakouské školy. Menger v jeho knize *“Zásady Ekonomie”* napsané v roce 1871 tvrdil, že ekonomická hodnota statků a služeb je subjektivní. Jinak řečeno, co má hodnotu pro jednoho, neznamená, že má stejnou hodnotu pro jiného (Mises Institute, 2023). Menger dále vysvětloval, že s růstem množství produktu klesá jeho hodnota. Dané tvrzení je základní myšlenka klesajícího mezního užitku.

Ludwig von Mises teorii maginálního užitku aplikoval v jeho *“Teorii peněz a úvěru”* (1912). Tato aplikace se pak rozvíjela jeho studenty. Friedrich von Hayek, kolega Misese, zdůrazňoval roli informací v ekonomice a cenu jako prostředek komunikace a koordinace ekonomické činnosti (Macháček, 2014, s. 31).

Existuje několik charakteristik definujících pohled rakouské školy na hospodářské cykly (Hall, M., 2021):

Kauzální realismus

Ekonomika je síť vztahů typu “příčina a následek”. Takové vztahy jsou formovány mezi spotřebiteli a produkty. Například, vnímanou spotřebitelem hodnotu produktu lze chápat jako následek toho, jak kvalitně a esteticky atraktivně byl produkt

vyroben. Stejně tak je i ekonomická aktivita charakterizována jako následek kombinace výrobních faktorů.

Čas a nejistota

Ekonomická činnost vždy existuje na časové ose a směřuje k nejistotě. Nabídka a poptávka neexistují v rovnováze a jsou to procesy, do kterých se lidé zapojují v podobě realizace produkčních a spotřebních činností. Úrokové sazby reflektují peněžní hodnotu času. Kombinací přírodních surovin, pracovní síly a času se vytváří statky ke spotřebě, a tak podnikatel očekává budoucí příjmy.

Informace a koordinace

Podnikatelé mají za úkol vyrobit statky s ohledem na očekávání zákazníků a limitované zdroje. Cena vyrobených statků tak komunikuje jaký typ produktu by měl být vyroben, kde a kdy by měl produkt být vyroben.

Podnikatel

Důležitý prvek v teorii rakouské školy je podnikatel. Podnikatel používá informace o ceně, jejíž výše je stanovena na základě očekávání zákazníka (poptávce) a úrokové míře, která buď přispívá nebo překáží toku zdrojů, k ekonomickému plánování a je zodpovědný za jeho výsledek.

Rakouská škola tvrdí, že produkční funkce ekonomiky je zaručena kombinací správného množství heterogenního (různých druhů) kapitálu a práce ve správných časových intervalech. Úroková míra koordinuje poptávku a nabídku. K neúspěchu této koordinace dochází v momentě, kdy monetární autorita (centrální banka) umělým způsobem zvýší nebo sníží úrokovou sazbu (Foldvary E., F., 2015).

V případě, kdy centrální banka umělým způsobem sníží úrokovou sazbu, dochází k rozporu v očekáváních zákazníků a podnikatelů ohledně spotřeby a produkčních plánů. V této chvíli část zákazníků bude chtít začít spotřebovávat dříve, kdežto podniky pořád mají v plánu dlouhodobou výrobu do budoucna. V nějakém okamžiku podnikatel zjistí, že plánované množství výroby je nedostatečné pro uspokojení poptávky, a proto zvýší ceny. Zvýšení cen vede ke zvýšení míry inflace a úrokové míry. Výsledkem toho je, že začínají spotřebitelé více spořit. Pro výrobce to znamená nákladovější výrobu. Výnosy organizace se sníží, výrobní faktory a důchod klesnou. Ekonomika se za výše uvedených skutečností dostane do recese (Oppers, S., E., 2002).

2 Česká ekonomika v letech 1993 - 2022

2.1 Makroekonomické ukazatele

Mikroekonomie a makroekonomie jsou obory ekonomické teorie. Mikroekonomie nahlíží do chování mikroekonomických subjektů (jednotlivců, domácností, vlády, firem a zahraničí) v rámci individuálních trhů. Makroekonomie se zabývá výkonem ekonomiky jako celku, nebo jak všechny firmy v rámci ekonomiky jedné země vzájemně na sebe působí a ovlivňují makroekonomické agregáty. Mezi makroekonomické ukazatele výkonnosti patří HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti a platební bilance (Rodrigo G., C., 2011). Agregátní parametry jsou tvořeny individuálními, a tak jsou tyto dva ekonomické obory vzájemně propojené (Vandar, G., 2020). Zaznamenávané údaje o ekonomických parametrech jsou pak využívány ekonomickými subjekty k navržení hospodářské politiky a firemních strategií. Příkladem mohou být expanzivní a restriktivní měnové politiky. Cílem měnové politiky je stabilita cen. V případě expanzivní měnové politiky snižuje centrální banka krátkodobé úrokové sazby, což vede k vyšší ekonomické aktivitě ekonomických subjektů. Zvýšení ekonomické aktivity přispívá ke snížení míry nezaměstnanosti a zrychlení ekonomického růstu. Důsledek provedení restriktivní měnové politiky je snížení spotřeby ekonomických subjektů pomocí zvýšení krátkodobých úrokových sazeb. Tato restriktivní strategie brání příliš rychlému růstu ekonomiky a vysoké inflaci.

2.1.1 Hrubý domácí produkt

HDP je základní ekonomický ukazatel, který reprezentuje hodnotu všech dokončených statků a služeb vyrobených na území státu v určitém časovém období a zároveň reprezentuje ekonomickou vyspělost země, životní úroveň a růst hospodářství. Kalkulace daného ekonomického indikátoru je tvořena celkovou spotřebou soukromého a veřejného sektoru, vládními výdaji a čistým exportem. HDP roste, když hodnota prodaných do zahraničí statků a služeb (export) převyšuje hodnotu nakoupených zahraničních statků a služeb (import). Situace, kdy je rozdíl exportu a importu kladný, je nazývána obchodním přebytkem. V opačném případě (převisu dovozu nad vývozem) je to obchodní deficit (Kenton, W., 2022).

Vyjádření HDP pomocí běžných cen, za které se statky a služby prodávají v běžném roce, reprezentuje nominální hodnotu hrubého domácího produktu (Matela, M., 2010). Nominální hodnota se používá při srovnání čtvrtletních hodnot ekonomických výstupů v rámci jednoho roku.

Pro porovnání ekonomické výkonnosti mezi několika obdobími se používá reálný HDP. Reálný HDP je vyjádřen ve stálých cenách základního (referenčního) roku. Tempo růstu HDP porovnává ekonomický výkon několika období a reprezentuje hodnotu ukazující rychlost růstu ekonomiky sledované země (Fernando, J., 2023).

Jsou tři způsoby výpočtu HDP: výdajový, důchodový a výrobní. Nehledě na metodu výpočtu, musí výsledek být stejný.

Výdajová metoda výpočtu bere v úvahu všechny výdaje domácností, firem, veřejné výdaje, statky a služby ze zahraničí. Vzorec výpočtu vypadá následovně (Ross, S., 2021):

$$\mathbf{HDP = C + I + G + NX} \quad (1)$$

“C” reprezentuje výdaje domácností za krátkodobé (potravin y a oblečení) a dlouhodobé statky (nemovité a movité věci s dobou použití delší, než jeden rok) a služby.

“I” tvoří investiční výdaje firem do rozšíření či obnovy kapitálu nebo do surovin. Týče se to investic, které mění výši zásob (materiálu a zboží) nebo dlouhodobého majetku (budovy, pozemky, stroje). To znamená, že se nepočítají investice do finančního kapitálu (tj. akcií a dluhopisů) (Matela, M., 2011).

Do složky “G” jsou zahrnuty vládní výdaje za statky a služby: výdaje na vybavení, infrastrukturu (generování a přenos elektrické energie, doprava, telekomunikace, zpracování odpadu) a platy. Transferové výdaje (penze, dávky) se do vzorce nezahrnují (CFI, 2023).

Při kalkulaci “NX”, nebo čistého exportu, se od úhrnných vyvezených do zahraničí statků a služeb odečtou dovozy (Koutná, L., 2011).

Další metoda výpočtu je **důchodová**. Při výpočtu tímto způsobem se sčítají důchody majitelů výrobních faktorů (platy, mzdy, úroky, renty a daně). Subjekty pak důchod spotřebovávají nákupem statků a služeb (Fernando, J., 2023). Podle ČSÚ (2023), má vzorec výpočtu podobu:

HDP = Náhrady zaměstnancům + Daně z výroby a z dovozu - Dotace + Čistý (2)

provozní přebytek + Čistý smíšený důchod + Spotřeba fixního kapitálu

Výrobní (produkční) způsob provádí kalkulaci na základě hrubé přidané hodnoty institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty. Hrubá přidaná hodnota je tvořena rozdílem produkce (dokončené výrobky) a mezispotřeby (produkty, které byly použity ve výrobě finálního produktu). Čisté daně jsou daně z produktů, které byly upravené o dotace. Ve vzorci je čistá přidaná hodnota doplněná o čistou daň (ČNB, 2023):

HDP = Hrubá přidaná hodnota - Mezispotřeba + Daně z produktů - Dotace na (3)
produkty

2.1.2 Míra nezaměstnanosti

Obyvatelstvo země se dá rozdělit do ekonomicky aktivní skupiny a ekonomicky neaktivní. Ekonomicky aktivní skupina se pak skládá ze zaměstnaných osob (např. osoby samostatně výdělečně činné a zaměstnanci) a nezaměstnaných (ti, kteří jsou připraveni k nástupu do práce nebo kteří práci aktivně hledají) (ČSÚ, 2022).

Míra nezaměstnanosti = nezaměstnané osoby / (ekonomicky aktivní osoby) (4)

2.1.3 Míra inflace

Inflace je míra zvýšení cenové hladiny zboží a služeb ve sledovaném období. Vyjadřuje se pomocí indexu spotřebitelských cen (CPI) a indexu výrobních cen (PPI) (Loth, 2022).

Index spotřebitelských cen měří změnu cen, které spotřebitel vynaloží za koupi finálního produktu. Při výpočtu CPI se používají ceny výrobků spotřebního koše, konkrétně jsou to ceny potravin, bydlení, zdravotnické péče a dalších služeb každodenní spotřeby.

Index výrobních cen je pohled na cenu zboží a služeb ze strany výrobce/poskytovatele. Proces výroby konečného produktu lze shrnout do následujících kroků:

1. Těžba surovin
2. Transformace surovin na materiál

3. Použití materiálu ve výrobě finálního produktu

Na provedení každého z výše uvedených kroků je vynaložen kapitál. PPI je souhrnná cena, kterou výrobce vynaložil na produkci statků a služeb. Tento ukazatel zohledňuje ceny každé úrovně výrobního procesu. Investoři používají PPI k predikci CPI, jelikož ceny výroby mají dopad na ceny, za které se výrobek prodá (Majaski, 2023).

Na základě CPI a PPI indexů je pak vypočítána celková úroveň cen statků a služeb. Trvalý růst cenové hladiny je označován jako inflace, kdežto trvalé snížení reprezentuje deflaci.

2.2 Makroekonomický vývoj ČR

Od zániku komunistického režimu v roce 1989, ekonomika České republiky prošla řadou změn. Tyto změny byly způsobeny ekonomickými reformami, které začaly v roce 1991. Pomocí těchto reforem se česká ekonomika postupně proměnila z centrálně řízené na tržní. Reforma v roce 1991, která spočívala v liberalizaci cen, vedla ke snížení kontroly cen a zvýšení míry inflace na 55 %. Větší jak 11% propad ekonomické aktivity a reálných mezd byl zapříčiněn zánikem Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), která sloužila jako nástroj centrálního ovládní ekonomiky. Daná situace vyžadovala změnu orientace ekonomického odbytu z východních zemí na západní. Během následujících čtyř let se míru inflace podařilo snížit pod 10%, ekonomická výkonnost se díky transformaci ekonomiky obnovila, byla udržována nízká míra nezaměstnanosti a byl zaznamenán příliv zahraničních investic (ČNB, 2023).

Tabulka 1: Vývoj HDP ČR ve stálých cenách (1) (referenční rok: 2015)

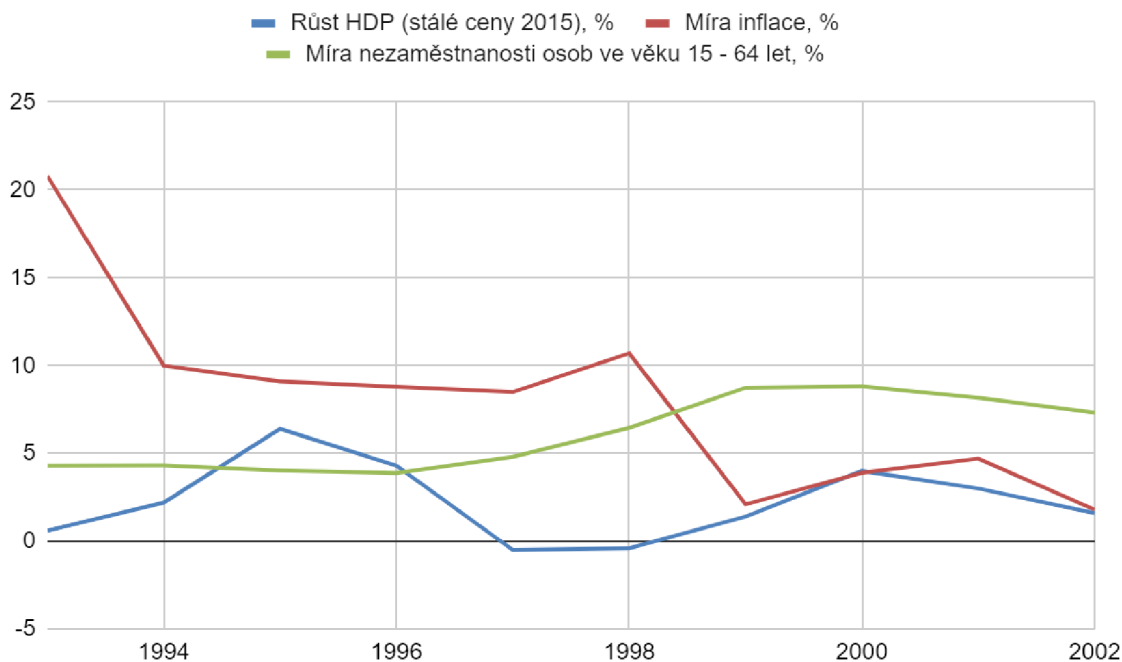
Rok	1993	1994	1995	1996	1997
Míra inflace, %	20,8	10,0	9,1	8,8	8,5
Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 - 64 let, %	4,3	4,3	4,0	3,9	4,8
HDP, mil. Kč	1 205 330	1 375 851	1 596 306	1 829 255	1 971 024
Růst HDP (stálé ceny 2015), %	0,6	2,2	6,4	4,3	-0,5
Rok	1998	1999	2000	2001	2002
Míra inflace, %	10,7	2,1	3,9	4,7	1,8
Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 - 64 let, %	6,5	8,7	8,8	8,2	7,3
HDP, mil. Kč	2 156 624	2 252 983	2 386 289	2 579 126	2 690 982
Růst HDP (stálé ceny 2015), %	-0,4	1,4	4,0	3,0	1,6

Zdroj: Český statistický úřad (2023)

Zpracování: vlastní

Díky zavedení nových reforem se ekonomice České republiky v letech 1993 až 1995 dařilo. Výkonnost ekonomiky od roku 1993 byla charakterizována každoročním nárůstem HDP (Tabulka 1). Od druhé poloviny 90. let se začaly objevovat překážky v ekonomickém vývoji. Fiskální politika a výdaje na mzdy, které převyšovaly produktivitu, v podmínkách otevřené ekonomiky s fixním kurzem vedly k deficitu platební bilance (převisu dovozu zboží a služeb nad jejich vývozem). Agregátní poptávka převyšovala agregátní produkční kapacitu (přehřívání ekonomiky). Měnová politika nebyla za těchto podmínek schopná růstu vnější nerovnováhy čelit. Tato

neschopnost vedla ke snížení důvěry zahraničních investorů. V roce 1997 Česká národní banka rozhodla o opuštění fixního měnového kurzu a adoptování plovoucího (pohyblivého) měnového kurzu, což znamenalo menší jistotu pro zahraniční investory, ale zároveň umožňovalo lepší přizpůsobování se proměnlivým ekonomickým jevům (Majaski, C., 2020). Důsledek této změny byl patrný ve zvýšení míry inflace, která v roce 1998 vzrostla nad 10%, což je větší jak 20% nárůst oproti předchozímu roku (ČNB, 2022). V tabulce 1 a na obrázku 2 lze vidět, že v období od 1995 do 1997 se ekonomika nacházela v recesi. Růst reálného HDP v roce 1997 klesl až na -0,5%. Zhoršení ekonomické situace bylo zabráněno v roce 1998 díky opatřením k pozvednutí ekonomiky. Tato opatření spočívala v analýze ekonomické situace a snížení výdajů ze státního rozpočtu, díky čemuž se zamezilo prohlubování nerovnováhy. Obsahem opatření byly také návrhy k řešení institucionálních a právních problémů (Šurýová, H., 2012). Ke snížení míry inflace a obnovení ekonomického růstu došlo v roce 1999. Inflace se v letech 1999 až 2001 v průměru snížila z více jak 10% na 3,6%. (ČNB, 2022). Důvodem růstu nezaměstnanosti ve sledovaném období, podle Šurýové (2012), byla změna centrálně řízené ekonomiky na tržní. Míra nezaměstnanosti v roce 1997 měla výši 4,8% a v roce v roce 2000 dosáhla hodnoty 8,8%, což je maximum pro období od 1993 do 2001 (ČSÚ, 2023). Komparaci vývoje míry nezaměstnaností, míry inflace a tempa růstu reálného produktu lze vidět na obrázku 2.

Obrázek 2: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti (1)

Zdroj: ČSÚ (2022)

Zpracování: vlastní

Od roku 1999 se růst HDP mírně zvyšoval. Na obrázku 2 je zachycena dvouletá cykličnost vývoje HDP, kde dvouletý nárůst je následován dvouletým poklesem. V roce 2000 vykazovala ekonomika ČR růst reálného HDP, který v daném roce činil 4%, což v běžných cenách bylo kolem 2 386 mld. Kč. Následující rok byl také charakterizován růstem HDP (2 579 mld. Kč), i když poněkud zpomaleným (3%). Míra inflace v období od roku 1999 do 2000 kopírovala vývoj domácího produktu. K výkyvu došlo v roce 2001, kdy centrální banka začala inflaci čelit a v důsledku toho se míra inflace v roce 2003 rovnala téměř nulové hodnotě (tabulka 2). V roce 2002 hodnota HDP stoupla na 2 690 mld. Kč a hodnota tempa růstu byla 1,3%. Důvod zpomalení ekonomického růstu v roce 2002 bylo snížení příjmů z turistického ruchu v důsledků srpnových povodní (Koutná, L., 2011). Hodnota meziročního růstu v roce 2003 činila 3,6%. V běžných cenách hodnota HDP vyšplhala na 2 823 mld. Kč. Míra nezaměstnanosti se držela rostoucího trendu vývoje. V roce 2001 se její hodnota rovnala 8,2%. Rok 2002, podle rozhodnutí na zasedání Evropské rady, pro Českou republiku znamenal ukončení předstupních jednání do EU. Se souhlasem Evropské komise bylo rozhodnuto o přijetí ČR a dalších kandidátských zemí do Evropské unie. ČR pokračovala ve zlepšení své ekonomické situace pomocí zavedení reforem a opatření (Šurýová, H., 2012).

Tabulka 2: Vývoj HDP ČR ve stálých cenách (2) (referenční rok: 2015)

Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Míra inflace, %	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5
Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 - 64 let, %	7,3	7,8	8,4	8,0	7,2
HDP, mil. Kč	2 690 982	2 823 452	3 079 207	3 285 601	3 530 881
Růst HDP (stálé ceny 2015), %	1,6	3,6	4,8	6,6	6,8
Rok	2007	2008	2009	2010	2011
Míra inflace, %	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9
Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15 - 64 let, %	5,4	4,4	6,8	7,4	6,8
HDP, mil. Kč	3 859 533	4 042 860	3 954 320	3 992 870	4 062 323
Růst HDP (stálé ceny 2015), %	5,6	2,7	-4,7	2,4	1,8

Zdroj: Český statistický úřad (2023)
Zpracování: vlastní

Průměrný růst HDP v období od 2000 do 2003 činil 3%. Nárůst HDP byl zapříčiněn vyšší spotřebou domácích statků a služeb, která značně ovlivnila příjmy maloobchodů. Hodnota ukazatele míry inflace v roce 2003 byla 0,1% (tabulka 2). Jednou z příčin byly změny cen potravin (ČSÚ, 2005).

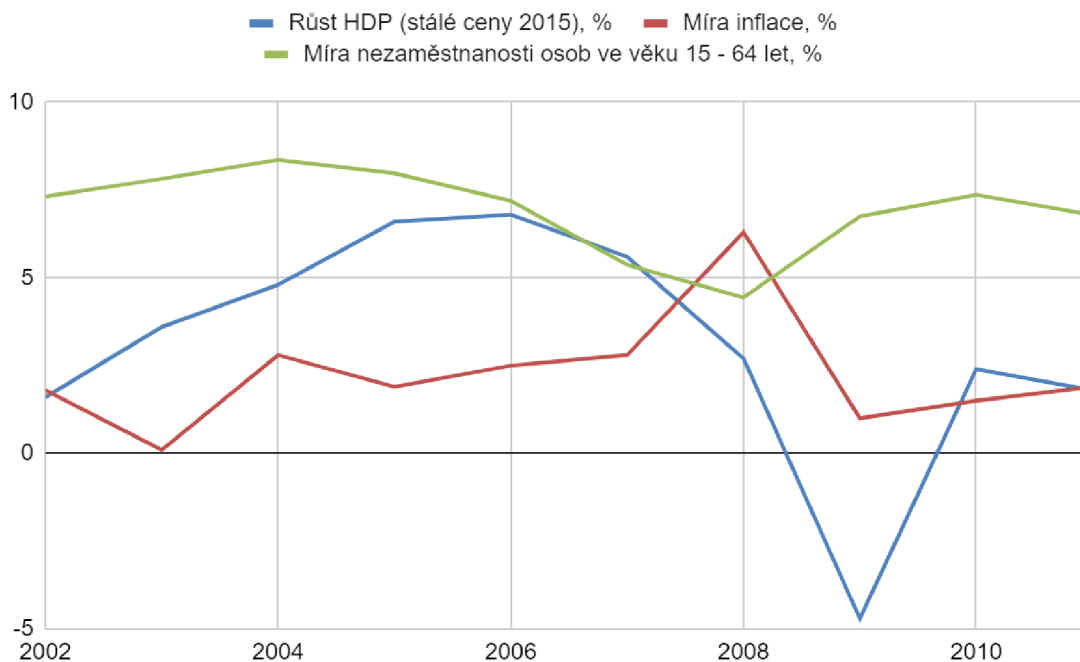
Hodnota míry nezaměstnanosti v roce 2001 byla 8,2%. V následujícím roce tato hodnota klesla na 7,3%. Poté, až do roku 2004, se hodnota daného ukazatele zvyšovala. V roce 2004 dosáhla hodnota míry nezaměstnanosti úrovně 8,4% (ČSÚ,

2022). Nejvyšší úroveň nezaměstnanosti, podle Českého statistického úřadu, byla v ekonomickém sektorů zemědělství. Důvodem byla neschopnost reagovat na změny technologického pokroku výroby.

V roce 2004 se ČR stala oficiálním členem EU. Evropský trh předpokládal nárůst zahraničního obchodu a zároveň i zvýšení spotřebitelských cen, které byly ovlivněny okolními státy. Po vstupu do EU se cílem stalo zajištění stabilního makroekonomického prostředí. V roce 2007 se Česká republika stala členem Schengenského prostoru, což znamenalo zrušení kontroly hranic a volný pohyb zboží a služeb. Ekonomický výkon se zhoršil v roce 2008, kdy se projevoval dopad světové hospodářské krize (Šurýová, H., 2012).

Hodnota HDP v letech 2004 až 2007 měla růstovou tendenci (Tabulka 2). V roce 2007 výše domácího produktu dosáhla 3 859 mld. Kč. V roce 2005 se zvýšily výdaje na tvorbu fixního kapitálu a snížily se disponibilní důchody, což následně vedlo ke snížení spotřeby. Zvýšily se také tržby z exportu. V roce 2006 došlo k poklesu úspor domácností a k růstu jejich výdajů. Pro rok 2006 bylo také charakteristické zvýšení tržeb a výkonnosti průmyslové produkce. Největší podíl na 5,6% růstu HDP v roce 2007 mělo zvýšení vývozu a výdajů na spotřebu statků a služeb. Podle výkonnosti ekonomických sektorů převládal průmysl, zejména strojírenství a výroba dopravních prostředků (ČSÚ, 2008). Zpomalení ekonomického růstu v roce 2008 bylo způsobeno finanční krizí. V daném roce se globální ekonomika dostala do recese. Tempo růstu HDP v roce 2008 kleslo z hodnoty 5,6% předchozího roku na 2,7%. Tento pokles byl doprovázen prudkým nárůstem míry inflace na hodnotu 6,3%. Díky kladnému dosavadnímu vývoji ekonomiky, dopad finanční krize byl mitigován. Země měla stabilní bankovní systém s dostatečnou mírou likvidity, což umožnilo poskytování úvěrů ekonomickým subjektům v omezeném rozsahu.

V období expanze ekonomiky mezi lety 2004 až 2007 došlo na trhu práce k tvorbě nových pracovních míst. Zvýšení počtu pracovních míst bylo umožněno rostoucím počtem útvarů nadnárodních firem. Od roku 2004, kdy míra nezaměstnanosti měla hodnotu 8,4%, začala hodnota ukazatele postupně klesat. V roce 2007 tato hodnota byla 5,4% (ČSÚ, 2022).

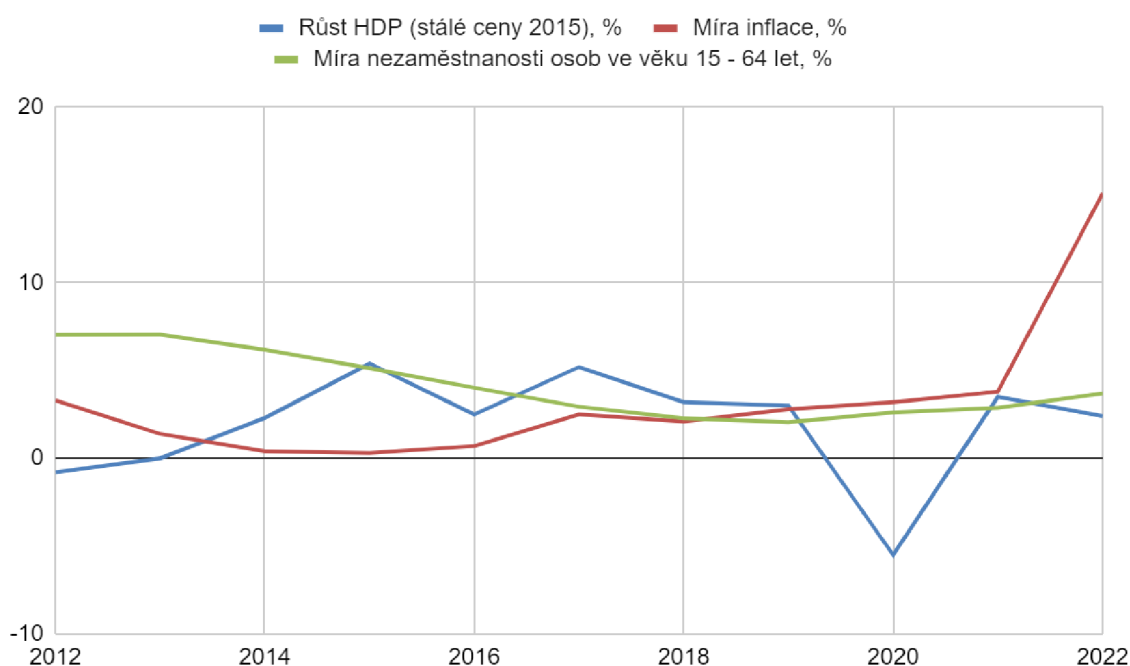
Obrázek 3: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti (2)

Zdroj: ČSÚ (2022)
Zpracování: vlastní

Rokem 2008 dopad krize nekončil a v roce 2009 hodnota růstu HDP se pohybovala v záporných číslech (-4,7%) (tabulka 2). Z tabulky 2 lze odvodit, že byla ekonomika České republiky v roce 2009 ve bodě "dna". Během tohoto období průmyslová výkonnost klesla a snížil se i příliv zahraničních investic. Míru inflace se v daném roce podařilo snížit na 1%. Ve druhé polovině roku 2009 došlo k nastartování produkce v automobilovém průmyslu. vozů. Díky vládním protikrizovým opatřením, období od roku 2010 se vyznačovalo zlepšením ekonomické situace a růst HDP vzrostl na 2,4% (obrázek 3). Růst ekonomické výkonnosti pokračoval díky vývoji automobilového průmyslu. Vzhledem k růst tuzemské a zahraniční poptávky se na zotavení ekonomiky podílel i zahraniční obchod (Novák, T., 2014). Rychlejšímu oživení ekonomiky bránily přetrvávající následky světové krize roku 2008, které se projevovaly v rostoucí zadluženosti (ČNB, 2023). Hlavním faktorem poklesu ekonomické činnosti v roce 2012 byl pokles domácí spotřeby. Vládní výdaje se zvyšovaly, a to díky dosavadním úsporám. Zahraniční obchod byl základní oporou české ekonomiky v daném období. Nehledě na zlepšující se hospodářství, tempo růstu se ve sledovaných letech pohybovalo v záporných číslech.

Finanční krize se na trhu práce projevila snížením počtu pracovních míst. V roce 2008 činila míra nezaměstnanosti 4,4%, což je pokles ve výši 1% oproti předchozímu

roku. Příčina poklesu hodnoty ukazatele byla stabilita růstu české ekonomiky z předchozích let. V roce 2009 ekonomická krize dohnala trh práce a v důsledku toho se míra nezaměstnanosti zvýšila na 6,8%. Dále, v roce 2010, hodnota ukazatele narostla na 7,4% v důsledku omezení produkce a propouštění. Situace na trhu práce se stabilizovala v roce 2011, kdy se hodnota úrovně nezaměstnanosti klesla z 7,4% na 6,8%. V období od 2012 do 2013 se hodnota ukazatele nacházela na úrovni 7% (MPSV, 2013).

Obrázek 4: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti (3)

Zdroj: ČSÚ (2022)

Zpracování: vlastní

Od roku 2013 se ekonomika České republiky začala oživovat. Hodnota tempa růstu domácího produktu v roce 2014 byla 2,3% (obrázek 4). Hlavní faktory, které měly pozitivní dopad na vývoj HDP, byly zvýšení výdajů domácností na konečnou spotřebu, které stouply v důsledku růstu poptávky domácností, a růst investic. Za zvýšení nominální hodnoty HDP, která v roce 2014 činila 4 345 766 mil. Kč, mohla tvorba fixního kapitálu. Podle objemu ekonomických výstupů vynikal zpracovatelský průmysl (ČSÚ, 2015). Rok 2015 pro českou ekonomiku byl úspěšný. V tomto roce se hodnota růstu HDP vzrostla z 2,3% na 5,4%, což je více jak dvojnásobný nárůst. Příčinou tohoto úspěchu byla vysoká poptávka, díky které rostla spotřeba, a investice. Podstatný vliv na vývoj domácího produktu měl také zahraniční obchod, díky němuž se HDP v roce 2016 zvýšil o 2,5% oproti předchozímu roku (ČSÚ, 2023).

Výkon české ekonomiky v roce 2017 pokračoval ve svém růstu. Domácnosti utrácely více za statky a služby díky zvyšujícím se mzdám. Zvýšení hrubého domácího produktu o 5,2% v roce 2017 znamenalo pro ekonomiku České republiky rozšíření fáze expanze, která začala v roce 2014, ještě o jeden rok (obrázek 4). Stabilní růst výkonnosti ekonomiky vytvořil silnou základnu pro následující rok. V roce 2018 se tempo růstu zpomalilo o 2%. Příčinou zpomalení byl nedostatek pracovních míst a výrobních kapacit. Tato situace poukazovala na přehřátí ekonomiky. Na tvorbě HDP se podílely domácí a zahraniční poptávka a hrubý fixní kapitál.

Míra nezaměstnanosti v období mezi lety 2014 až 2018 měla klesající vývoj (obrázek 4). Důvodem poklesu bylo prosazování politiky zaměstnanosti, která byla založena na dokumentu "strategie Evropa 2020". Cílem dané strategie bylo zvýšení zaměstnanosti mužů a žen ve věku 20 až 64 let (MPSV, 2013). Díky růstu domácího produktu v daném období byla nabídka práce postupně uspokojována. Od roku 2014, kdy míra nezaměstnanosti měla výši 6,2%, hodnota ukazatele se snižovala a v roce 2018 činila 2,3%. K poklesu nezaměstnanosti přispěl i program veřejně prospěšných prací, cílem kterého bylo zachování pracovní aktivity uchazečů o zaměstnání před tím, než by si našli trvalé zaměstnání. Míra inflace, jak lze vidět na obrázku 4, se pohybovala na průměrné hladině 1,2% (MPSV, 2017).

V roce 2020 došlo k propadu HDP. Tempo růstu v tomto roce mělo hodnotu -5,5%. Důvodem tohoto poklesu byla pandemie COVID-19. Pandemie měla dopad na trh práce a míru inflace. Podle výběrového šetření pracovních sil, míra nezaměstnanosti se v roce 2020 zvýšila na 2,6%. Rostoucí trend nezaměstnanost pokračoval i v letech 2021 a 2022. V roce 2022 hodnota ukazatele byla 3,7%. V letech 2021 a 2022 se české ekonomice podařilo zvýšit HDP. Průměrné tempo růstu v těchto letech bylo 2,9%. Průměrný růstu míry inflace v letech 2019 až 2022 činil 4,1%. Hodnota ukazatele v roce 2022 přesáhla 15% (ČSÚ, 2022).

3 Dopad hospodářského cyklu ČR na ŠKODA AUTO

Tato kapitola analyzuje dopad ekonomického cyklu ČR na podnik Škoda Auto a.s. Společnost Škoda Auto byla zvolena v této práci proto, že je jedním z největších průmyslových výrobců v České republice. Výrazně působí na export, a tak se podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu. Škoda Auto a.s. je jedna z mála firem poskytujících náhled do ekonomického vývoje již od roku 1996.

3.1 Představení firmy

Společnost Škoda auto působí na automobilovém trhu. Lze uvést, že firma na trhu působí již více než 2 století. Konkrétně tedy podnik vznikl v roce 1895. Zakladatelé firmy byli Václav Laurin a Václav Klement. Pan Laurin působil jako mechanik a opravoval různé stroje. Pan Klement pracoval jako knihkupec. Firma, kterou založili, byla původně zaměřena na výrobu a opravu jízdních kol. Následně zakladatelé rozšířili své výrobky a začali vyrábět dopravní prostředky na zakázku, a to pod značkou Slavia. První vůz, který vyrobili, se nazýval Voiturette. Následný vývoj společnosti byl ovlivněn politickou situací. V době 1. světové války byl podnik nucen se zaměřit na výrobu leteckých motorů, čemuž se několik let věnoval i v poválečné době (Škoda Auto: Historie, 2023).

Rok 1925 je možné označit za důležitý, protože se firma spojila s tehdejšími Škodovými závody a začala vyrábět automobily značky, kterou známe dnes. Další negativní vývoj nastal v době druhé světové války. V této době vyráběl podnik zbraně a válečnou techniku. Nástup komunistické éry znamenal útlum této firmy s vysokým potenciálem k úspěchu. Až po roce 1990, tj. po pádu komunistického režimu, došlo ke zlepšení situace společnosti. Došlo k transformaci firmy na akciovou společnost díky fúzi s automobilkou Volkswagen (Škoda Auto: Historie, 2023).

Z pohledu vlastnických práv spadá Škoda Auto pod koncern Volkswagen, který je vlastníkem všech akcií firmy. Kromě toho má firma i své školy (vysoká škola a střední škola).

Škoda Auto se ve velké míře zaměřuje na životní prostředí, vytváří Kodex správy a řízení společností. V předmětu zájmu akcionářů stojí také společenská odpovědnost (Škoda auto: O nás, 2023):

V současné době se jedná o největšího výrobce automobilů v České republice. Tento průmyslový podnik je také nejvýznamnějším národním vývozcem automobilů. Své výrobky firma vyrábí v různých částech světa, a to v Číně, Indii, Rusku, Slovensku, Alžírsku (Škoda auto, 2020). V Indii firma vyrobila v loňském roce celkem 55 750 automobilů, na Slovensku 16 144 automobilů, v Rusku vyrobila 15 979 automobilů a v Číně vyrobila 41 936 automobilů (Výroční zpráva Škoda, 2022). Konkrétně tedy firma nabízí vozy: Superb, Enyaq iV (plně elektrické SUV), Octavia, Kamiq, Scala, Kushaq a další (Výroční zpráva Škoda, 2022).

3.2 Mikroekonomický vývoj firmy

V první řadě je možné uvést, že Škoda Auto byla krátce po rozpadu centrálně řízené ekonomiky prodána koncernu Volkswagen. Od té doby firma prošla řadou změn, které ji transformovaly do současné podoby.

3.2.1 Ekonomický vývoj firmy

Vývoj tržeb společnosti lze vidět na v tabulce 3. Z dlouhodobého pohledu je patrný výrazný nárůst tržeb. Tržby tak ve sledovaném období vzrostly z 58 898 mil. Kč na 444 229 mil. Kč. Jedná se tedy o několikanásobný růst tržeb.

Tabulka 3: Vývoj vybraných ukazatelů společnosti Škoda Auto (3)

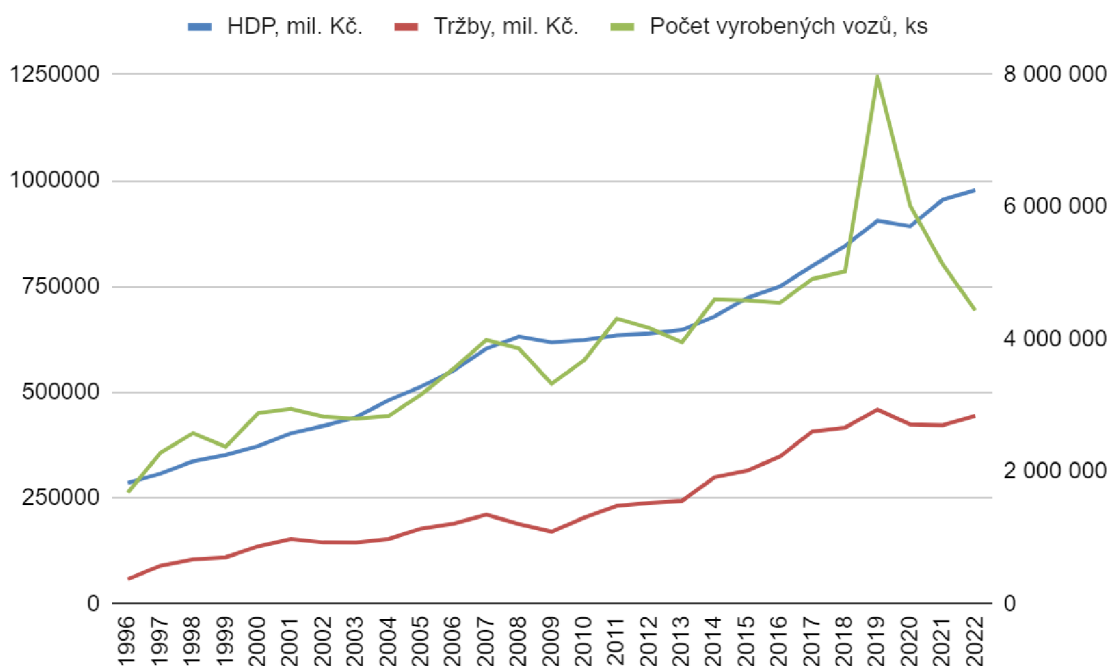
Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Dodávky zákazníkům, ks	279 363	373 451	400 269	376 329	448 394	460 252	445 525	449 758	451 675
Tržby, mil. Kč	58 898	90 095	105 704	110 409	136 283	153 271	145 694	145 197	153 550
HDP, mil. Kč	1829255	1971 024	215 662 4	225 298 3	238 628 9	257 912 6	269 098 2	282 345 2	307 920 7
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dodávky zákazníkům, ks	492 111	549 667	630 032	674 530	684 226	762 600	879 184	939 202	920 750
Tržby, mil. Kč	177 822	189 816	211 026	188 572	170 666	203 819	231 742	239 101	243 624
HDP, mil. Kč	3285601	353 088 1	385 953 3	404 286 0	395 432 0	399 287 0	406 232 3	408 891 2	414 2811
Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dodávky zákazníkům, ks	1 037 226	1 055 501	1 126 499	1 200 535	1 253 741	1 240 000	1 005 000	878 200	731 300
Tržby, mil. Kč	299 318	314 897	347 987	407 400	416 695	459 122	424 292	422 607	444 229
HDP, mil. Kč	4345766	462 537 8	479 687 3	5110 743	541 0761	579 149 8	570 9131	610 842 8	625 503 0,27 2

Zdroj: Výroční zpráva Škoda (2022)

Zpracování: vlastní

V roce 1996 vyvezla firma do zahraničí cca 55 % svých automobilů a 45 % prodala v tuzemsku. Následoval výrazný růst zahraničních prodejů, které se podílely na tržbách firmy. V roce 2000 se podíl zahraničního obchodu zvýšil na 82 %. Firma do roku 2005 své výrobky prodávala jak po Evropě, tak posilovala svou pozici i v zemích jako Rusko, Čína nebo Indie. Celkem tak v daném období operovala na trzích 90 zemí. V současné době počet trhů, do kterých se dodávají produkty společnosti Škoda, překročil 100 (Škoda auto, 2022).

V letech 2005 až 2007 se česká ekonomika nacházela ve fázi dynamického růstu s průměrnou hodnotou tempa růstu HDP 6,3%. Společně s růstem HDP rostly i tržby Škoda Auto a s jejich růstem mohla firma věnovat finance do výzkumu a vývoje nových výrobků. Např. v roce 2006 firma na trh uvedla nový model Roomster. Díky kvalitě výrobků získávala firma také pravidelné výhry v soutěžích, například v roce 2006 se modely značky Škoda (Roomster, Fabia Combi a Octavia) staly vítězi ankety Auto Trophy německého listu Auto Zeitung (Výroční zpráva Škoda, 2005). HDP a počet vyrobených vozů společně se zvyšovaly až do roku 2007 (Obrázek 5).

Obrázek 5: Vývoj vybraných ukazatelů společnosti Škoda Auto

Zdroj: Výroční zpráva Škoda (2022)

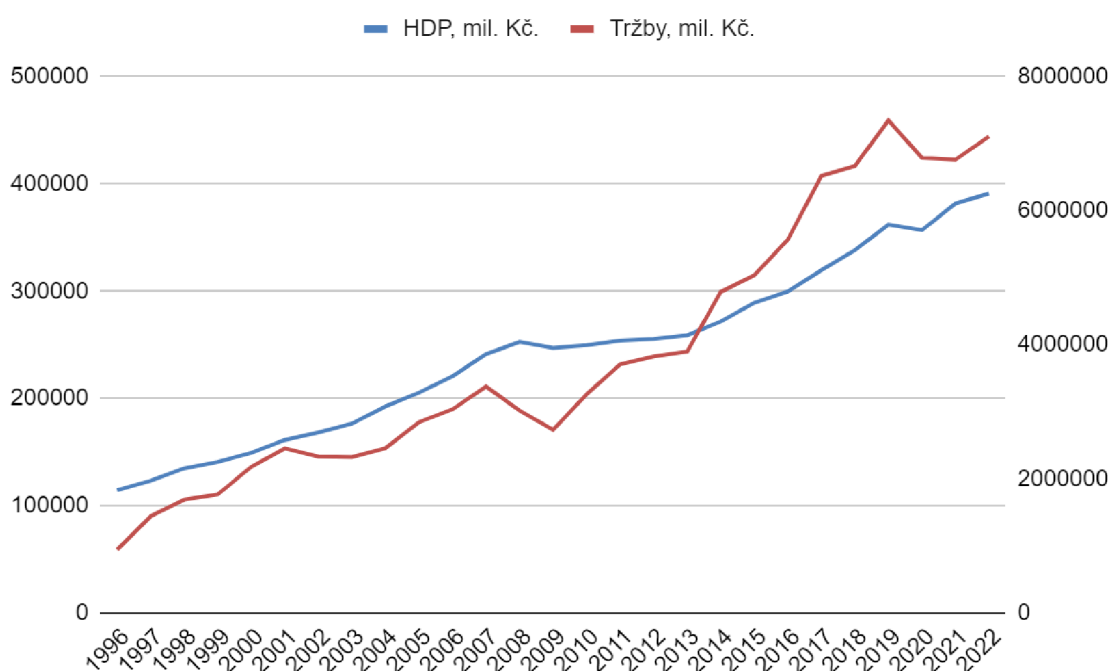
Zpracování: vlastní

Od roku 2007 se začal projevovat dopad celosvětové hospodářské krize. V roce 2008 se tržby firmy snížily o více jak 10%. V roce 2009, kdy se česká ekonomika nacházela ve bodě "dna", výroba společnosti prudce klesla z loňské hodnoty 603

247 tis. na 519 910 tis. vozů. V letech 2010 až 2011 došlo k mírnému oživení hospodářství České republiky v důsledku zvýšení domácí poptávky. To mělo pozitivní vliv na dodávky a tržby společnosti. Tempo růstu ekonomiky ČR v období mezi lety 2011 až 2013 mělo klesající tendenci. Výkonnost podniku Škoda se ale nesnížila (Tabulka 3), což svědčí o tom, že byla firma stále schopná uspokojovat potřeby zákazníků prostřednictvím prodeje vozů na skladě. Meziroční růst tržeb v daném období činil 2,5%. V roce 2014 překročil počet dodávek vozů zákazníkům hodnotu 1 000 000 (Škoda Auto, 2022). V následujícím roce se dodávky po celém světě zvýšily na 1 055 501. S touto pozitivní situací souvisel i růst tržeb. Tento ukazatel se zvýšil v roce 2015 na 314,9 mld. Kč (Výroční zpráva Škoda, 2015).

Rok 2016 pro společnost Škoda znamenal zavedení nové strategie "*Strategie 2025*", která spočívala v rozšíření portfolia s digitálními podnikovými modely a službami. Předpokládalo to také výrobu takzvaných elektromobilů. Jedním z cílů zvýšení použití digitálních technologií bylo snížení emisí plynů, odpadů, plýtvání vodou a emisí oxidu uhličitého. Firma tím dávala vědět, že se stará o životní prostředí. V daném roce se rozběhla výroba vozu Škoda Superb a byly rozšířeny výrobní kapacity v důsledku převyšující poptávky. V roce 2017 byla zahájena výroba nového kompaktního vozu Škoda Karoq. Mimo jiné pokračovala společnost v dosažení cílů stanovených v rámci "*Strategie 2025*". V roce 2018 dodala Škoda 1 285 269 vozů, což představovalo o 53 227 automobilů více oproti roku 2017. Firma modernizovala metody výroby použitím robotizace, digitalizace a automatizace v souladu s konceptem Průmyslu 4.0. Tržby v roce 2018 překonali 416 mld. Kč. K poklesu v tržbách a výrobě společnosti došlo i v následujícím roce, kdy celosvětově vyrobila 1 243 222 vozů. V roce 2020, společně s úpadkem HDP ČR, došlo k poklesu výroby a tržeb firmy. Hodnota tempa růstu -5,5% domácího produktu se podepsala na snížení výroby a počtu dodávek o více jak 200 000 vozů. Tržby propadly o 7,6%. Snížení výkonnosti ekonomiky a podniku Škoda Auto bylo způsobeno pandemií COVID-19. Po roce 2020 se stále projevovaly dopady pandemie na světovou ekonomiku. Zotavení a růstu výkonnosti bránil nedostatek výrobních faktorů. V letech 2021 a 2022 byl na trhu stále patrný nedostatek výrobních materiálů, který byl navíc vystupňován situací na Ukrajině a ukončení prodeje vozů na trhu v Rusku poklesu tržeb také přispěl. Společnost za těchto okolností musela snížit objem výroby vozů a součástí. Kvůli tomu byla v roce 2022 hodnota dodávek 731 300 vozů (Škoda Auto, 2022).

Průběh HDP České republiky a tržeb společnosti Škoda Auto v letech 1996 až 2022, které lze vidět na obrázku 6, mají podobný vývoj. K výraznějším rozdílům ve vývoji daných ukazatelů došlo v roce 2007. V tomto roce se dopad hospodářské krize již začal projevovat ve sledovaném podniku, kdežto výkonnost české ekonomiky pokračovala ve svém růstu až do roku 2008. Lze tudíž říct, že tržby firmy reagovali na světovou finanční krizi dříve, než ukazatel výkonnosti hospodářství země. V roce 2008 se výkonnost české ekonomiky zvýšila o 4,7% a tržby firmy v tomtéž roce klesly o více jak 10%. Podle obrázku 6, měl vývoj tržeb a HDP od roku 2009 stejnou tendenci.

Obrázek 6: Vývoj HDP a tržeb společnosti Škoda Auto

Zdroj: Výroční zpráva Škoda (2022)

Zpracování: vlastní

Pro posouzení síly a směru závislosti výše uvedených ukazatelů byl použit Pearsonův koeficient korelace, výpočet kterého vypadá následovně:

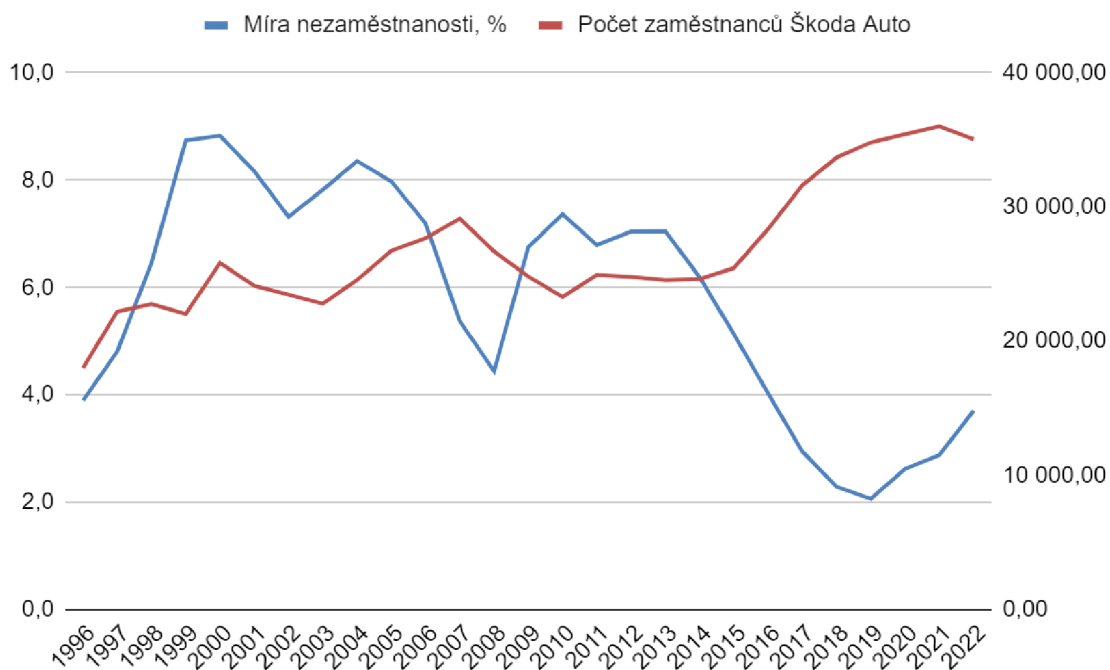
$$r = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 \sum (y_i - \bar{y})^2}} \quad (5)$$

Podle výpočtu v programu IBM SPSS Statistics, je hodnota zmíněného koeficientu na hladině významnosti 5% rovna 0,964.

Nyní je potřeba otestovat významnost hodnoty provedeného výpočtu. K vyhodnocení významnosti výsledku výpočtu je používán ukazatel P-value. Podle výpočtu v programu, je P-value menší, než 0,01. Tato hodnota se pak porovnává s hodnotou hladiny významnosti, výše které je 5%. V případě, že bude hodnota P-value menší nebo rovná hodnotě hladiny významnosti, lze tvrdit o významnosti výpočtu koeficientu korelace. Pokud je P-value vyšší, než hodnota hladiny významnosti, znamená to, že je výsledek výpočtu koeficientu korelace statisticky nevýznamný.

Na základě hodnot potřebných k posouzení významnosti Pearsonova koeficientu, lze konstatovat, že je daný koeficient statisticky významný. Hodnota koeficientu říká, že je tato závislost přímá a velmi silná.

Na obrázku 7 lze vidět vývoj na trhu práce mezi lety 1996 až 2022. Od roku 1996 až do roku 2000 se počet zaměstnanců společnosti Škoda Auto narůstal i přes zvyšující se míru nezaměstnanosti na území České republiky. V roce 2000 se počet zaměstnanců firmy rovnal 25 833. V následujícím roce ale došlo k poklesu počtu pracovníků o více jak 1 700. Pracovní síla automobilky se snižovala až do roku 2003, kdy hodnota parametru klesla na 22 798. Snížení počtu zaměstnanců bylo způsobeno snížením nákladů společnosti a modernizací výrobních postupů (Částek, T., 2020). Od roku 2004 s růstem potřeby pracovníků ve výrobě začal počet zaměstnaných osob v rámci firmy růst. Tato tendence pokračovala až do roku 2007. Pro ukazatel míry nezaměstnanosti v ČR se dané období také vyznačovalo pozitivním vývojem, tudíž poklesem hodnoty tohoto ukazatele. Na přelomu let 2007 a 2008 až do roku 2010 zaznamenala společnost snížení počtu zaměstnanců, které bylo doprovázeno poklesem výroby a tržeb. Počet nezaměstnaných na trhu práce se v daném období kvůli nastalé recesi také zvyšoval. Hodnota míry nezaměstnanosti v roce 2010 činila 7,4% a počet zaměstnanců ve společnosti Škoda Auto se snížil z hodnoty 29 141 roku 2007 na 23 308 v roce 2010. Od roku 2010 byl vývoj míry nezaměstnanosti a počtu zaměstnaných osob firmy charakterizován nepřímou závislostí, neboli při růstu jednoho ukazatele docházelo ke snížení druhého.

Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti a počet zaměstnanců společnosti Škoda Auto

Zdroj: Výroční zpráva Škoda (2022)

Zpracování: vlastní

Pro vyhodnocení vztahu mezi proměnnými znázorněnými na obrázku 7 byl použit Pearsonův koeficient korelace. Na hladině významnosti 5% je hodnota koeficientu, podle výpočtu v SPSS statistics, rovna $-0,683$ a ukazatel P-value je menší, než $0,01$, což svědčí o významnosti hodnoty Pearsonova koeficientu. Samotná hodnota korelačního koeficientu reprezentuje spíše silnější nepřímou závislost.

3.2.2 Majetek firmy

V roce 1996 měla firma stálá aktiva ve výši 25 116 mil Kč. Oběžná aktiva byla vykázána v hodnotě 17 324 mil. Kč. V následných letech byl patrný výrazný růst majetku firmy, přičemž v roce 2021 měla Škoda Auto dlouhodobá aktiva ve výši cca 150 000 mil. Kč a oběžná aktiva byla ve výši cca 84 000 mil. Kč. Majetek firmy se postupem času zvyšoval otevřením nových výrobních závodů v zahraničí, které společnost otevřela s cílem expandovat na zahraniční trhy.

Závěr

Cílem dané bakalářské práce byla analýza české ekonomiky v letech 1993 až 2022 a vyhodnocení dopadu hospodářského cyklu sledované země na podnik Škoda Auto a.s.

Ekonomika České republiky od roku 1993 prošla řadou změn. Změny formy řízení ekonomiky a měnové politiky, reformy spojené se vstupem do Evropské unie, světová finanční krize roku 2008 a coronavirová pandemie 2019 měly dopad na cykličnost vývoje ekonomiky ČR.

Hospodářský cyklus ČR v období od roku 1993 do 2022 začal fází expanze v letech 1993 až 1995 díky změně orientace ekonomiky na západní trh, po které se ekonomika dostala do recesní fáze v letech 1995 až 1997. Tato recese byla způsobena změnou fixního kurzu na plovoucí a přehříváním ekonomiky. Pak, díky hospodářským reformám, které byly součástí podmínek vstupu do EU, a růstu výkonnosti průmyslu, zažívala česká ekonomika růst až do roku 2008. Následná kontrakce domácího produktu až do roku 2011 reprezentovala kulminaci druhého cyklu kolísání výkonnosti ekonomiky. Třetí expanzi, která trvala od roku 2012 do 2019, následoval úpadek ekonomické aktivity kvůli pandemii a politické situaci na Ukrajině.

V praktické části byly zodpovězeny stanovené výzkumné otázky:

Otázka 1: Ovlivňuje hospodářský cyklus vývoj společnosti Škoda Auto?

Odpověď 1: Při komparaci vývoje makroekonomických a mikroekonomických ukazatelů a analýzy jejich závislosti lze konstatovat, že je aktivita podniku Škoda Auto až na některé časové rozdíly ovlivněna hospodářským cyklem ČR.

Otázka 2: Jaká je síla a směr závislosti mezi dlouhodobým trendem vývoje hrubého produktu české ekonomiky a vývojem tržeb firmy?

Odpověď 2: Na základě hodnoty P , která je menší než 0,01, je hodnota Pearsonova koeficientu 0,964 na hladině významnosti 5% statisticky významná. Závislost je přímá a velmi silná.

Otázka 3: Jaká je síla a směr závislosti mezi mírou nezaměstnanosti v ČR a počtem zaměstnanců podniku Škoda Auto?

Odpověď 3: Na základě hodnoty P, která je menší než 0,01, je hodnota Pearsonova koeficientu -0.683 na hladině významnosti 5% statisticky významná. Závislost je nepřímá a spíše silnější.

Seznam použité literatury

BANTON, Caroline, 2020. *Neoclassical Growth Theory* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

BARONE, Adam, 2023. *Economic Indicator: Definition and how to Interpret* [online]. Investopedia [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

BURNS, Arthur F., and Wesley C. MITCHELL, 1946. *Measuring business cycles* [online]. National Bureau of Economic Research [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: [National Bureau of Economic Research | NBER](https://www.nber.org)

ČNB, 2023. *Hrubý domácí produkt* [online]. Česká národní banka [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [cnb.cz](https://www.cnb.cz)

ČSÚ, 2023. *Hrubý domácí produkt - metodika* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [csu.cz](https://www.csu.cz)

ČSÚ, 2023. *Míra inflace* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [csu.cz](https://www.csu.cz)

ČSÚ, 2023. *Míra nezaměstnanosti* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [csu.cz](https://www.csu.cz)

ČSÚ, 2015. *Ekonomický vývoj ČR* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [csu.cz](https://www.csu.cz)

ČSÚ, 2008. *Ekonomický vývoj ČR* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [csu.cz](https://www.csu.cz)

ČSÚ, 2005. *Vývoj indexu spotřebitelských cen* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [csu.cz](https://www.csu.cz)

CFI, 2023. *How to Calculate GDP* [online]. Corporate Financial Institute [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [cfi.com](https://www.cfi.com)

DIMAND, Robert W., and Barbara J. SPENCER, 2008. *Trevor Swan and The Neoclassical Growth Model* [online]. National Bureau of Economic Research [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: [nber.org](https://www.nber.org)

FERNANDO, Jason, 2023. *Gross Domestic Product* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

EC, 2022. *The EU Single Market: Fewer barriers, more opportunities* [online]. European Commission [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: [europa.eu](https://european-council.europa.eu/media/default/multimedia/dataset/16400_en/attachment-data/file/16400)

FERNANDO, Jason, 2023. *Consumer Price Index* [online]. Investopedia [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/consumerpriceindex.asp>

FOLDVARY, Fred E., 2015. *The Austrian Business Theory of the Business Cycle* [online]. JSTOR [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: [jstor.org](https://www.jstor.org/stable/2344831)

GANTI, Akhilesh, 2021. *Exogenous Growth: Definition, Economic Theory, Vs. Endogenous* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

HALL, Mary, 2021. *Austrian School of Economics: Founders, Key Ideas, and Insights* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

HAYES, Adam, 2022. *Endogenous Growth* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

KENTON, Will, 2022. *What is Trade Surplus?* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

KOROTAYEV, Andrey V., and Sergey V. TSIREL, 2010. *A Spectral Analysis of World GDP Dynamics: Kondratieff Waves, Kuznets Swings, Juglar and Kitchin Cycles in Global Economic Development* [online]. [cit. 2023-03-03] *Structure and Dynamics*, 4(1). Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/286197963_A_spectral_analysis_of_world_GDP_dynamics_Kondratieff_waves_Kuznets_swings

KOUTNÁ, Lenka, 2011. *Ekonomický vývoj České republiky před a po vstupu do Evropské unie* [online]. Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: thesis.cz

LOTH, Richard, 2022. *What You Should Know About Inflation* [online]. Investopedia [cit. 2023-03-6]. Dostupné z: [https://www.investopedia.com/articles/01/021401.asp#:~:text=Inflation%20is%20defined%20as%20a,of%20Labor%20Statistics%20\(BLS\).](https://www.investopedia.com/articles/01/021401.asp#:~:text=Inflation%20is%20defined%20as%20a,of%20Labor%20Statistics%20(BLS).)

LIBERTO, Daniel, 2020. *Endogenous Growth Theory: Definition, History, and Criticism* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

MACHÁČEK, Jan, 2014. *Současná finanční krize z pohledu rakouské národohospodářské školy* [online]. AMBIS University [cit. 2021-10-01]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/m9i5i/DP_Jan_Machacek.pdf. z: <https://www.investopedia.com/terms/p/ppi.asp#toc-how-producer-price-index-ppi-numbers-are-presented>

MAJASKI, Christina, 2023. *Producer Price Index* [online]. Investopedia [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

MAJASKI, Christina, 2020. *Fixed Exchange Rate* [online]. Investopedia [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

MANKIWI, Gregory N., 1989. *Real Business Cycles: A new Keynesian Perspective* [online]. American Economic Association [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: [aeaweb.org](https://www.aeaweb.org)

MATELA, Michal, 2010. *Analýza hrubého domácího produktu České republiky* [online]. Vysoká škola ekonomická v Praze [cit. 2023] Dostupné z: thesis.cz

MPSV. 2017. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2016* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: [mpsv.cz](https://www.mpsv.cz)

MPSV, 2013. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2012* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: [mpsv.cz](https://www.mpsv.cz)

NOVÁK, Tomáš, 2014. *Analýza hrubého domácího produktu České republiky* [online]. Bankovní institut vysoká škola Praha [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: is.ambis.cz

OPPERS, Stefan E., 2002. *The Austrian Theory of Business Cycles* [online]. IMF [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: [imf.org](https://www.imf.org)

OP, 2021. *Kodaňská kritéria* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: [europa.eu](https://ec.europa.eu)

POTTERS, Charles, 2021. *Austrian School* [online]. Investopedia [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

REVYAKIN, Gregoriy, 2017. *A new approach to the nature of economic cycles and their analysis in the global context* [online]. Eureka: Social and Humanities, (5), 27-37. [cit. 2021-10-01]. Dostupné z: <http://www.journal.eu-jr.eu/social/article/view/425/422>.

RODRIGO, G-Chris, 2011. *The Big and The Small Picture* [online]. IMF [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

ROSS, Sean, 2021. *How to Calculate GDP with the Expenditure Approach* [online]. Investopedia [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [investopedia.com](https://www.investopedia.com)

ŠKARE, Marinko, and Saša STJEPANOVIČ, 2015. *Measuring Business Cycles: A Review* [online]. Contemporary Economics, Vol. 10, No. 1, [cit. 2021-10-01]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2763567>.

SPINNEY, Will, 2022. *Yield Curves* [online]. ACT [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.treasurers.org/hub/treasurer-magazine/treasury-essentials-yield-curves#:~:text=The%20forward%20curve%20includes%20the,be%20in%20a%20year's%20time.>

Škoda Auto, 2022. *Výroční zprávy* [online]. Výroční zprávy Škoda [cit. 23.05.2023]. Dostupné z: [skoda-storyboard.cz](https://www.skoda-storyboard.cz)

ŠURÝOVÁ, Helena, 2012. *Vývoj HDP v ČR před vstupem a po vstupu do EU* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: thesis.cz

TESELKIN, A., 2017. *Kuznets Cycles (U-curve)* [online]. Foresight University [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://foresightguide.com/kuznets-cycles-u-curves/>

VANDAR, Gyanko, 2020. *Interdependence of microeconomics and macroeconomics* [online]. Gyankovandar [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: [gyankovandar.com](https://www.gyankovandar.com)

VLTAVSKÁ, Krystýna, a Jaroslav SIXTA, 2015. *A Historical View on the Development of Czech Economy from 1970* [online]. Prague Economic Papers, 24(1), 105-122. [cit. 2021-10-01]. Dostupné z: <http://pep.vse.cz/pdfs/pep/2015/01/07.pdf>.

ZENKNER, Petr, 2022. *Vstup ČR do EU* [online]. Euroskop [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: [euroskop.cz](https://www.euroskop.cz)